Ivan David: Ve Frankfurtu znovu rozjeli tiskárny na eura

- CZ24 News | 26. dubna 2020

EU: Za naprostého mlčení našich médií se v Evropě právě kácí velký mýtus. Od 70. let minulého století ekonomické učebnice označují měnové financování vládních výdajů za absolutní zlo. Něco jako je v Bibli Satan. Jednou z metod měnového financování vlády je odkoupení státních dluhopisů centrální bankou. Od počátku koronavirové krize tento nouzový způsob, jak získat peníze na udržení chodu veřejných institucí, používá britská Bank of Englad.

Italský poslanec a známý ekonom Stefano Fassina při jednání v italském parlamentu o mandátu Conteho vládě k jednání Evropské rady podle italského deníku Il Giornale upozornil, že Britové nyní používají ještě rychlejší model měňového financování. „Bank of Englad posílá nové libry rovnou na běžný účet britského ministerstva financí!“, upozornil Fassina. Rozsah pomoci není ničím limitován a nouzová linka na dodání hotovosti bude podle dohody mezi britským ministerstvem financí a Bank of England fungovat až do konce COVID-krize.

K nouzovému použití měnového financování vlád zemí používajících euro donutila Evropskou centrální banku (ECB) i její Rada guvernérů, která je jediným nadřízeným prezidentky banky. Počátkem března prosadil nouzové dodání hotovosti vládám guvernér Rakouské národní banky Robert Holzmann. V Radě guvernérů jeho návrh podpořili všichni ostatní guvernéři centrálních bank zemí používajících euro. Kromě Německého Jense Wedimana, který ale byl poprvé v historii přehlasován. V březnu musela ECB na základě rozhodnutí Rady guvernérů odkoupit dluhopisy členských zemí eurozóny za 750 miliard eur. Včera bylo Radou guvernérů ECB odlouhlasen zvýšení limitu na odkup státních dluhopisů na 1,1 bilionu (1.100 miliard) eur pro letošní rok.

Kromě této mimořádné pomoci ECB využívá dnes již klasický nástroj nazývaný Kvantitativní uvolňování. Podle včerejšího vyjádření prezidentky Chritine Lagardeové ECB vyrobila další 3 biliony nových eur, které poskytla bankám za minimální úrokovou sazbu 0,75%. Většinu z nich dnes už netiskne v papírové podobě, ale vyrobí v počítači jako sadu jedniček a nul, které dávají informaci o tom, které bance kolik poslala. Tyto peníze by měly sloužit k financování levných úvěrů občanům i firmám. Banky však za ně mohou nakoupit i vládní dluhopisy a tak poskytnout hotovost vládám.

K zaslání další finanční injekce COVID-19 postiženým zemím se centrální bankéři rozhodli po fiasku Evropské rady. Premiéři členských států EU měli ve čtvrtek vyřešit otázku, kde sehnat peníze pro 2 nové fondy EU. Když se ministři financí eurozóny v tzv. Euroskupině nedohodli na vydání společného dluhopisu zvaného „eurobond“, jehož výnos by si rozdělili státy platící eurem, tak ministři financí všech zemí EU vymysleli vytvoření dvou nových fondů. Nový záchranný fond EU, by podle jejich návrhu měl rozdělovat 200 miliard eur dotací na pomoc podnikům postiženým coronavirovou krizí. Na udržení zaměstnanosti by měl 100 miliard eur dotací vyplácet Zajišťovací fond EU.

Kde do těchto fondů sehnat nové peníze, které by mohly být dány občanům a firmám, však nedokázali vyřešit ani ministři financí před 2 týdny. A nepovedlo se to ani předsedům vlád ve čtvrtek. Dohodli se na tom, že 200 miliard půjčí Záchrannému fondu EU Evropská investiční banka (EIB). Jenže, aby to mohla udělat, musí jí zvýšit kapitál členské státy formou mimořádného vkladu z národních rozpočtů. A protože členské státy momentálně během COVID-krize nemají žádné přebytečné peníze – spíše naopak snaží se někde sehnat peníze na financování svého provozu – tak si je musí půjčit formou prodeje dluhopisů. Je to začarovaný kruh. **EU chce od zemí, které mají finanční potíže peníze, aby jim z těch finančních potíží mohla „pomáhat“ těmi samými**

penězi, které z nich vytahá.

Premiéři ve čtvrtek jednali o možnosti vydání dluhopisů celé EU. Evropská komise navrhla vydat unijní dluhopisy za 100 miliard eur, které chtěla dát do Zajišťovacího fondu na záchranu zaměstnanosti. Jenže něco takového Smlouva o EU a o fungování EU neumožňuje. Podle Lisabonské smlouvy by to mohla umožnit Evropská rada, pokud by se na tom premiéři a prezidenti členských zemí jednomyslně dohodli. Což se ale ve čtvrtek nepovedlo. Místo toho schválili plán na zřízení třetího fondu – Fondu obnovy EU. Od monitorů videokonference Evropské rady se ve čtvrtek rozešli s tím, že Komise má vypracovat paragrafové znění návrhu a předložit jej v květnu. Dál by se o návrhu mělo hlasovat na Radě v červnu. Při jednání padaly různé cifry, kolik peněz by ve fondu mělo být. Od tisíce miliard po 2 biliony eur. Premiéři se však nedokázali dohodnout na tom nejdůležitějším. Kde ty peníze vzít.

Protože Německo a Holandsko stále blokují možnost vydání eurobondu, který by postiženým zemím plazícím eurem umožnil dosáhnout při prodeji dluhopisů na nižší úroky, spustilo ve čtvrtek italské ministerstvo financí proces vydávání vlastních státních dluhopisů. Podle deníku La Republicca Itálie rozeslala na finanční trhy tzv. investiční prospekt, v němž oznamuje vydání mimořádných dluhopisů za 200 miliard eur. Dluhopisy by měly být prodávány ve 4 tranších po 50 miliardách. První tranše měla jít na trh v pátek. Zájem o koupení poloviny mimořádných italských dluhopisů projevila Čína. 20% byly ochotné upsat italské banky. O zbytek se podle Il Giornale přihlásily banky z Německa, Francie, Rakouska a Lucemburska.

Zájem státního čínského investičního fondu vyděsil komerční i centrální bankéře ve zbytku eurozóny. Mohl by totiž zhatit plány na donucení Itálie k použití půjček z Evropského stabilizačního mechanismu (ESM), jejichž podmínkou je předání kontroly nad italským státním rozpočtem Bruselu. Ve čtvrtek světové ratingové agentury provedly další díl útoku na Itálii, když jejím státním dluhopisům snížili rating. V pátek do hry znovu vstoupila ECB. Rada guvernérů rozhodla nejen o zvýšení limitu na nouzové vykupování státních dluhopisů zemí eurozóny. Nařídila prezidentce ECB i snížení požadavků na kvalitu cenných papírů, které ECB může za nové peníze vykupovat. Italský deník La Republicca změnu parametrů komentoval tak, že Itálie může svoje dluhopisy prodávat ECB, i kdyby je ratingové agentury označily za „bezcenný papír“. Informaci o tom, kdo stojí za tímto manévrem, který Itálii v nouzi prozatím drží nad vodou, jsem doposud v na žádném serveru nenašel. Nebudu tedy spekulovat. Dovolím si však připomenout varování italského ekonoma a člena rozpočtového výboru italského parlamentu Stefana Fessiny, podle nějž mohou tyto nouzové půjčky Itálii vlákat do pasti, v níž se ocitlo Řecko.

Dokud nebude rozhodnuto, že tyto státní dluhopisy nakoupené ECB budou odepsány nebo aspoň neutralizovány, což by znamenalo, že by byly donekonečna refinancovány bez úroků, tak není Itálie v bezpečí. Kdykoli může být nucena Komisí a ECB k tomu, aby restrukturalizovala svůj dluh pod dozorem tzv. Trojky. Neboli ECB, Evropské komise a Mezinárodního měnového fondu (MMF). Což by znamenalo rozpočtové škrty a Bruselem řízenou privatizaci státního majetku jako se to stalo Řecku, které bylo touto cestou okradeno o všechny ziskové podniky, zejména letiště a přístavy.

Fessina proto doporučoval připravit se měnovou odluku od eura. S tím, že italská centrální banka by poté měla postupovat jako Bank of Englad. Model, který používá ECB na podporu solventnosti vlád zemí postižených COVID-19 je podle něj je polovičním měnovým financováním vlády. I to, co dělá ECB dnes, je však zbořením mýtu o naprosté nepřípustnosti měnového financování vládních výdajů. Toto tabu napsali do učebnic ekonomové v 70. letech minulého století poté, kdy soustavné používání tohoto nástroje v jihoamerických zemích vyvolalo hyperinflaci. Vyspělé země tuto praxi za běžných okolností nepoužívají. Její úplný zákaz si však do zákona nechaly napsat pouze bývalé kolonie v Africe nebo jižní Americe. A pak ještě východoevropské země, kde byla transformace ekonomiky po roce 1989 prováděna podle ideologických pouček MMF.

Je velká škoda, že ČR nemůže využít toho, že máme vlastní měnu. Vláda by spolu s ČNB mohly pružně uvolňovat peníze na záchranu firem a živností stejně jako to dělají v Británii. Tuto možnost by vláda a ČNB měly, pokud by se premiér Andrej Babiš odhodlal k provedení změny zákona o ČNB, která by umožňovala v nouzové situaci jako pandemie nebo velké přírodní pohromy použít měnového financování. SPD mu to navrhovala a nabízela hlasy na schválení této změny. Premiér předložení takového návrhu veřejně avizoval, ale nakonec se odhodlal jen ke změně, která umožňuje ČNB posílat peníze kromě bank do penzijních a investičních fondů a pojišťoven. Tedy nikoli vládě. Nevím, čí telefonát jej donutil k tomu, aby ponechal náš zákon o centrální bance v koloniálním stavu. Je však docela možné, že vzdání se možnosti měnového financování vládu donutilo ke „kličkování“ se změnou způsobu pokračování anti-COVID opatření, aby stát nemusel platit odškodné živnostníkům. Tato klička nakonec vládě po rozsudku správního soudu nevyšla. Vláda ovšem pořád nemá možnost opařit si nouzově levné peníze. Jen cestou prodeje klasických dluhopisů, které zemi zadlužují.